

Stanisław Cygan <https://orcid.org/0000-0002-1108-3302>

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Humanistyczny, Instytut Literaturoznawstwa i Językoznawstwa,
ul. Uniwersytecka 17, 25–406 Kielce, e-mail: stanislaw.cygan@ujk.edu.pl

ZE SZCZEBRZESZYNA NA KATEDRĘ UNIWERSYTETU MARI CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE. SZKIC DO PORTRETU PROFESOR HALINY PELCOWEJ¹

FROM SZCZEBRZESZYN TO THE DEPARTMENT OF MARIE CURIE-
SKŁODOWSKA UNIVERSITY IN LUBLIN. A SKETCH FOR A PORTRAIT
OF PROFESSOR HALINA PELCOWA

Słowa kluczowe: Halina Pelcowa, dialektologia, polska leksykografia gwarowa, Lubelszczyzna
Keywords: Halina Pelcowa, dialectology, Polish dialectal lexicography, Lublin region

Streszczenie

Artykuł zawiera zwięzły przegląd najważniejszych osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych Profesor Haliny Pelcovej, wybitnej językoznawczyni, dialektologa, wieloletniego pracownika naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jest ona autorką wielu prac naukowych z zakresu dialektologii, historii języka, socjolingwistyki, etnolingwistyki, leksykologii i polskiej leksykografii gwarowej, znanych i cenionych w Polsce oraz za granicą. W tekście podkreśla się Jej zasługi dla nauki polskiej, o których decydują przede wszystkim nowatorski sposób opisu współczesnych gwar polskich i rozwiązania redakcyjne przy opracowaniu wyjątkowego dzieła leksykograficznego, czyli dwunastotomowego *Słownika gwar Lubelszczyzny* (2012–2023).

Abstract

This article provides a concise, overview of the most important scholarly, didactic, and organizational achievements of Professor Halina Pelcowa, an eminent linguist, dialectologist, and long-time research and teaching fellow at Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. Well-known and respected in Poland and abroad, she is the author of numerous scholarly works in the fields of dialectology, language history, sociolinguistics, ethnolinguistics, lexicology, Polish dialectal lexicography. The text highlights her contribution to Polish scholarship, which is primarily determined by the innovative way of describing contemporary Polish dialects and editorial solutions in the development of the unique lexicographic work, the twelve-volume *Dictionary of the Dialects of the Lublin Region* (2012–2023).

¹ Integralną część artykułu stanowi Wykaz prac naukowych Jubilatki za lata 1976–2025. W tekście, odwołując się do konkretnych publikacji naukowych H. Pelc, wykorzystuję zarówno bibliografię załącznikową (odniesienia w nawiasach kwadratowych), jak i Wykaz prac (odniesienia w nawiasach okrągłych).

„Jestem z tych, którzy wierzą, że Nauka jest czymś bardzo pięknym.”
„Człowiek nigdy nie ogląda się na to, co zrobione, ale na to patrzy,
co ma przed sobą do zrobienia.”

Maria Skłodowska-Curie

Przypadająca w 2025 roku 75. rocznica urodzin Profesor Haliny Pelcowej, wybitnej polskiej językoznawczynie, znanej i cenionej w środowisku naukowym polskim i słowiańskim, osoby niezwykle skromnej i bardzo pracowitej, która całe swoje zawodowe życie związała z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, jest szczególną okazją, aby przybliżyć Jej dokonania naukowe. Tekst ten stanowi zaledwie szkic do portretu lubelskiej Uczzonej.

Halina Pelc (publikuje jako Pelcowa), z domu Bartnik, urodziła się 13 kwietnia 1950 r. w Szczepieszynie, mieście magicznym – jak to podkreśliła w jednym z wywiadów [Górny, 2017] – wyjątkowym nie tylko ze względu na historyczną wielokulturowość, ale i z powodu codzienności, zwyczajności. Dzieciństwo spędziła w pobliskich Żrebcach, gdzie razem z dziadkami zamieszkali Jej rodzice. W Szczepieszynie ukończyła Liceum Pedagogiczne. Te piękne i nieco „szalone” lata wspomina zawsze z przyjemnością. Serdecznym uściskiem pamięci obejmuje swoje nauczycielki języka polskiego: ze szkoły podstawowej – Panią Ewę Wyrostkiewicz, a z liceum – Panią Krystynę Niechaj, osobę niezwykle ciepłą, empatyczną. Do grona osób chętnie wspominanych należą też wychowawczynie, nauczycielka wychowania fizycznego – Pani Helena Kmiecik i historyk – Franciszek Kmiecik. To właśnie profesjonalizm dydaktyczny swojego profesora starała się Uczona naśladować we własnej długiej pracy uniwersyteckiej. Czas szkolnej nauki wzbogacony był rajdami po Rostoczu, wycieczkami, spotkaniami koleżeńskimi, śpiewem w chórze i prowadzeniem kroniki szkolnej.

Po maturze Jubilatka podjęła studia na filologii polskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, które ukończyła w 1974 roku, uzyskując tytuł magistra filologii polskiej na podstawie pracy pt. *Gwarowe nazwy pokarmów (opracowanie 50 pytań z Kwestionariusza Atlasu gwar Lubelszczyzny)*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Teresy Skubalanki.

W czasie studiów Halinę Bartnik wspierał duchowo ks. prof. Czesław Bartnik z KUL-u, kuzyn ze strony ojca, który miał wpływ na wybór Jej drogi naukowej.

Zdolna absolwentka pozostała na macierzystej Uczelni, w której pracowała do przejścia na emeryturę w 2017 roku. Dość szybko stała się osobą rozpoznawalną w środowisku naukowym, a dialektologia lubelska wiązała się przez długie lata i wiąże obecnie głównie z Jej nazwiskiem. Choć praca na uniwersytecie, w nielatach przecież latach osiemdziesiątych XX wieku i w późniejszym okresie, wymagała dużego zaangażowania, poświęcenia, odpowiedzialności, Halina Pelcowa

wypełniała swoje obowiązki niezwykle sumiennie. Cechowały ją pracowitość i rzetelność naukowa. Wiadomo, że w żywot nauczyciela akademickiego wpisane jest zdobywanie kolejnych stopni naukowych. Profesor Halina Pelc osiągała je, dowodząc, że w pełni na nie zasługuje.

Stopień doktora nauk humanistycznych Jubilatka uzyskała w 1982 roku na podstawie obszernej pracy pt. *Związki leksykalne gwar Lubelszczyzny z gwarami Małopolski Zachodniej*, przygotowanej w Zakładzie Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej UMCS w Lublinie pod kierunkiem naukowym swojej Mistrzyni – prof. dr hab. Teresy Skubalanki. Integralną częścią dysertacji były mapy: 89 punktowych map leksykalnych z komentarzami (obszar Lubelszczyzny), 89 zbiorczych map płaszczyznowych z komentarzami (obszar Małopolski) i 10 map ukazujących najdalsze zasięgi poszczególnych leksemów.

Obrona doktoratu odbyła się 20 września 1982 roku. Skrócona wersja rozprawy doktorskiej została opublikowana w formie książki pt. *Studia nad słownictwem gwarowym Lubelszczyzny. Część I. Słownictwo pochodzenia małopolskiego* [Pelcowa, 1985]. W pracy tej Autorka pokazała interdialektalne aspekty słownictwa ludowego Lubelszczyzny na przykładzie związków leksykalnych tych gwar z gwarami Małopolski Zachodniej. W części dokumentacyjnej znalazły się: mapy tzw. zbiorcze, ukazujące zasięgi omawianych wyrazów małopolskich (małopolanizmów) na terenie dialektu małopolskiego, opracowane metodą płaszczyznową (mapy zbiorcze Małopolski sygnowane jako 1–89), i szczegółowe mapy odnoszące się do Lubelszczyzny z dodaniem litery A: mapy 1A–89A, a także komentarze do nich. Typowe małopolanizmy ujęte kartograficznie rejestrują mapy 1–52A. Do drugiej grupy włączono pozostałe wyrazy wykraczające poza Małopolskę bądź ściśle zlokalizowane w obrębie tego dialektu na niewielkim obszarze, często wyspowo (ograniczony zasięg wyrazowy), np. wyrazy o zasięgu głównie rzeszowskim: *kiczka*, *krata*, *kratka*, wyrazy o zasięgu głównie podgórsko-krakowskim: *chyż*, *chyża*, *kapuśniak*, *krzesło*, *miąć*, wyrazy należące do gwar zachodniokieleckich ze sporadycznymi poświadczeniami na Lubelszczyźnie: *głowacz*, *klocek*, wyrazy o lokalizacji głównie zachodniolubelskiej, a tylko częściowo wschodnio- i północno-zachodniokieleckie: *kopanina*, *pomosty* i inne [zob. podziały w: Pelcowa, 1985, s. 7–8].

Z kolei rozprawa habilitacyjna (por. monografię *Mazowizmy leksykalne w gwarach Lubelszczyzny* [Pelcowa, 1994]) dotyczyła wpływów mazowieckich (mazowizmów leksykalnych) w gwarach Lubelszczyzny. Podobnie jak w przypadku pracy doktorskiej ważną część ilustracyjną stanowią w niej mapy: 50 punktowych map leksykalnych, 27 map ukazujących zasięgi leksemów, 3 mapy zbiorcze uwzględniające stopień zagęszczenia wyrazów mazowieckich, małopolskich i kresowych na terenie Lubelszczyzny, 3 mapy administracyjne oraz *Słownik wyrazów cytowanych* w książce (w tekście i na mapach).

Słownictwo gwarowe, pochodzące ze 144 wsi, zostało zebrane w trakcie badań terenowych w latach 1985–1987 według kwestionariusza liczącego początkowo 520,

a w wersji końcowej 345 pytań. Liczba analizowanych wyrazów jest imponująca – 4990, w tym 241 nazw mazowieckich (mazowizmów leksykalnych). Jak podaje Badaczka:

Do mazowizmów leksykalnych zaliczyłam tu jedynie wyrazy typowo gwarowe oraz tylko te z regionalizmów mazowieckich, które – mimo iż są znane w polszczyźnie ogólnej, a nawet literackiej, to w gwarach pozamazowieckich mają inne nazwy oboczne, np. m.in. maz. *chaber* wobec *blawata*, *modraka*, *głowacza*, *gołąbka*, *kościana* czy maz. *ku-bel* wobec nazw: *węborek*, *wiadro*, *kubło* [Pelcowa, 1994, s. 6].

Tytuł profesora nauk humanistycznych uzyskała Uczona w 2002 roku. Podstawą tego awansu naukowego była publikacja *Interferencje leksykalne w gwarach Lubelszczyzny* [Pelcowa, 2001]. Praca obejmuje wybrane zagadnienia geografii lingwistycznej, jej ważną część stanowi 160 map leksykalnych. Autorka pisze:

Celem opracowania jest uchwycenie zanikającego stanu gwary i ukazanie procesu interferencji na pewnym etapie jej rozwoju. Są to interferencje zachodzące w mowie ludności gwarowej języcznej, używającej na co dzień swojego prymarnego kodu, a język ogólnopolski jako kod wtórny (sekundarny) przejmującej z zewnątrz wraz z kulturą miejską [...]. Interferencja ujawnia się tu jako odstępstwo od normy (zarówno ogólnopolskiej, jak też lokalnej gwarowej), przez przeniesienie elementów słownikowych jednego kodu językowego do drugiego [Pelcowa 2001, s. 9].

Różnorodne interferencje rozpatruje Badaczka ze względu na istnienie w gwarach Lubelszczyzny interferencji uwarunkowanych przede wszystkim geograficznie, w mniejszym stopniu strukturalnie, i wyróżnia interferencje wewnątrzjęzykowe (wewnątrzgwarowe, wewnątrzdialektalne, czyli międzygwarowe i międzydialektalne) i interferencje zewnątrzjęzykowe (wewnątrzgwarowe i międzygwarowe).

Nadanie tytułu profesora przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej miało miejsce 18 października 2002 roku.

Profesor Pelcowa całe życie robiła to, co kochała. Swoje niezwykle aktywne życie zawodowe (lata 1974–2017) i naukowe związała – jak wspomniano wcześniej – z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Działalność naukowa Haliny Pelcowej jest bardzo bogata. Koncentruje się ona wokół zagadnień dialektologicznych (por. ważne, wymienione powyżej monografie poświęcone gwarom Lubelszczyzny i *Słownik gwar Lubelszczyzny* [SGL]). Obejmuje ona 16 książek autorskich², ponad 200 artykułów naukowych, redakcję 4

2 Pełny wykaz prac prof. dr hab. Haliny Pelcowej do roku 2013, zob. Maksymiuk-Pacek, Niebrzeowska-Bartmińska, 2014, s. 482–492 oraz Wykaz prac naukowych Jubilatki za lata 1976–2025 zamieszczony na końcu niniejszego artykułu.

monografii, recenzje w awansach profesorskich, przewodach habilitacyjnych i doktorskich oraz recenzje książek, projektów naukowych NPRH, NCN i artykułów w czasopismach punktowanych.

Zasadniczy obszar zainteresowań badawczych Jubilatki stanowi szeroko pojęta dialektologia (w tym tzw. dialektologia socjologizująca), historia języka, regionalne odmiany polszczyzny, socjolingwistyka, etnolingwistyka, historia mówiona, polszczyzna potoczna. Omawiane w artykułach naukowych zagadnienia skupiają się najczęściej wokół różnych problemów funkcjonowania gwar, w szczególności zaś socjolingwistycznego, aksjologicznego i pragmatycznego aspektu języka mieszkańców wsi, dziedzictwa językowo-kulturowego Lubelszczyzny oraz problemów leksyki gwarowej regionu lubelskiego, rozpatrywanej w aspekcie związków językowych sąsiadujących ze sobą gwar i języków, wzajemnych relacji gwar i języka ogólnopolskiego, związków językowych polsko-wschodniosłowiańskich, a także przemian cywilizacyjno-kulturowych ostatnich lat i ich wpływu na zachowania językowe mieszkańców wsi [por. Pelcowa, 2011; 2013; 2020; 2021; 2023b]. Kilkanaście artykułów naukowych dotyczy zagadnień etnolingwistycznych (por. np. językowo-kulturowy obraz chleba (2009, s. 230–234), koń w wiejskiej rzeczywistości językowo-kulturowej (2012, s. 463–470), Matka Boska w przestrzeni wiejskiej (2014, s. 19–31), wolność i niepodległość w systemie wartości mieszkańców wsi (2014, s. 219–233; 2015, s. 103–113), ptaki w ludowej interpretacji świata (2017, s. 601–620), sakralizacja pracy i jej wytworów (2018, s. 309–324), zabawa i praca – aspekty językowo-kulturowe (2020, s. 50–59), dom w świetle wartości (2024, s. 299–309), językowo-kulturowy obraz chwastów i ziół (2025, s. 561–579)). Inne ujmują zagadnienia teoretyczno-metodologiczne (np. 2000, s. 191–104; 2002, s. 383–392; 2006, s. 73–91; 2012, s. 205–216; 2015, s. 279–288; 2016, s. 5–14; 2017, s. 233–245; 2022, s. 79–96), socjolingwistyczne (np. 2012, s. 183–194; 2016, s. 89–100; 2017, s. 110–118; 2025 w druku), onomastyczne (np. 2007, s. 11–17; 2010, s. 313–319; 2015, s. 109–119), geografii lingwistycznej (np. 2002, s. 179–191; 2007, s. 177–186; 2016, s. 85–95), historii mówionej (np. 2013, s. 27–34; 2014, s. 113–122), związków leksykalnych polsko-wschodniosłowiańskich (np. 1997, s. 189–211; 2001, s. 141–151; 2012, s. 257–264; 2020, s. 121–135; 2025 w druku). Nieliczne teksty dotyczą języka artystycznego, np. potoczności w *Kłątwie* Stanisława Wyspiańskiego [Pelcowa, 1999], języka poezji Jana Pocka (2018, s. 5–10) i historii języka (np. 2018, s. 393–401).

Praca naukowa jest dla Badaczki nie tylko pasją, przygodą, ale i źródłem ogromnej satysfakcji, o czym mówiła w jednym z wywiadów:

Praca naukowa daje z kolei wiele satysfakcji odkrywania i szukania ciągle czegoś nowego, ale też zagłębiania się w innej rzeczywistości, często zależnej ode mnie [Górny, 2017].

Na szczególne wyróżnienie zasługuje udział Profesor Pelc w grantach badawczych. Dwukrotnie była kierownikiem projektu badawczego związanego z przygotowywanym *Słownikiem gwar Lubelszczyzny*: nr N N104 178036 – grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Narodowego Centrum Nauki pt. „Słownik gwar Lubelszczyzny” (lata 2009–2012)³, a w latach 2018–2023 grant NPRH pt. „Regionalne dziedzictwo językowe Lubelszczyzny o charakterze etnicznym: Słownik gwar Lubelszczyzny (tomy VI–XII) z dokumentacją leksykograficzną, kartograficzną, ikonograficzną i dźwiękową”. Wynikiem tych prac grantowych jest siedem tomów *Słownika gwar Lubelszczyzny* (t. VI–XII) z 23 tysiącami haseł słownikowych, 390 ilustracjami i 510 mapami językowymi oraz monografia podsumowująca grant pt. *Dziedzictwo leksykalne wyznacznikiem tożsamości regionu lubelskiego* (strona internetowa grantu: www.sgl.umcs.pl). Jubilatka była też wykonawcą merytorycznym w projekcie finansowanym przez Unię Europejską pt. „Dwa archiwa – dwa wieki. 50 lat kultury ludowej na Lubelszczyźnie we wspomnieniach i fotografii”; grantodawca: KPO. Komponent: Odporność i konkurencyjność gospodarki; Inwestycja A2.5.1: Program wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju.

Profesor Halina Pelcowa – jako członek zespołu grantowego – brała też udział w realizacji grantów: „Euroregion Bug”, „Multimedialny przewodnik po gwarach polskich” (kierownik projektu – prof. dr hab. Halina Karaś) oraz „UMCS dla rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy” – projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013. Priorytet IV. Poddziałanie 4.1.1. „Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni” (okres realizacji: lata 2010–2015); udział: wykonawca merytoryczny (twórca programu specjalności Regionalistyka i wykładowca).

Swoją pasję naukową Jubilatka łączyła zawsze z działalnością dydaktyczną, będąc znakomitym nauczycielem akademickim. Prowadziła wykłady i ćwiczenia z gramatyki historycznej języka polskiego, dialektologii, socjolingwistyki, dziedzictwa językowego i kulturowego regionu, gramatyki opisowej języka polskiego, leksykologii i leksykografii, kultury języka, praktycznej stylistyki, seminaria magisterskie i licencjackie, a także seminarium doktoranckie. Jej sukces dydaktyczny ma konkretny wymiar: wypromowanie 3 doktorów, 260 magistrów filologii polskiej i 42 licencjatów. Dobrze realizowała swoje powołanie dydaktyczne: wymagając od siebie, mogła wiele nauczyć się od swoich studentów. Zawsze była wysoko

3 W ramach projektu ukazał się *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. I: *Rolnictwo. Narzędzia rolnicze. Prace polowe. Zbiór i obróbka zbóż*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012.

oceniana przez nich i cały czas utrzymuje żywe i przyjazne kontakty z absolwentami filologii polskiej i logopedii z audiologią.

Zdolności organizacyjne Jubilatki w obszarze nauki i dydaktyki zostały dostrzeżone przez władze Uczelni i pracowników naukowo-dydaktycznych, co zaowocowało powierzeniem Jej ważnych funkcji w Instytucie Filologii Polskiej (IFP) UMCS-u i na Wydziale Humanistycznym tej Uczelni. W latach 2000–2004 Profesor Pelc była zastępcą dyrektora IFP UMCS, a następnie przez dwie kadencje sprawowała funkcję prodziekana Wydziału Humanistycznego UMCS ds. spraw studenckich (lata 2005–2012). Pełniła też funkcję kierownika Zakładu Historii Języka Polskiego i Dialektologii IFP UMCS (lata 2010–2017). Z kolei w latach 2001–2006 była koordynatorem zaocznych studiów filologii polskiej w ośrodku zamiejscowym UMCS w Chełmie (z siedzibą w Okszowie), a w latach 2004–2005 dyrektorem Instytutu Nauk Humanistycznych PWSZ w Chełmie.

W latach 2001–2017 była przewodniczącą Komisji ds. Przewodu Doktorskiego w Instytucie Filologii Polskiej, a w latach 2005–2012 członkiem Senackiej Komisji ds. Dydaktyki i Wychowania, przewodniczącą Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i członkiem Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Międzykierunkowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych UMCS. Natomiast od roku 2015 pełniła funkcję przewodniczącej Wydziałowej Komisji ds. Strategii Rozwoju Wydziału Humanistycznego UMCS.

Jej zaangażowanie i stała aktywność naukowa w życiu Uczelni i w skali ogólnopolskiej wpłynęły na członkostwo w krajowych i międzynarodowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych: w Radzie Naukowej Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie (do roku 2023), w Komisji Socjolingwistyki przy Międzynarodowym Kongresie Sławistów, w Komitecie Językoznawstwa PAN (członek, specjalista), Komitecie Słowianoznawstwa PAN (członek), Komisji Dialektologicznej przy Komitecie Językoznawstwa PAN (wiceprzewodnicząca), Komisji Etnolingwistycznej przy Komitecie Językoznawstwa PAN, Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN, Radzie Naukowo-Programowej Uniwersytetu III Wieku w Świdniku oraz w licznych towarzystwach naukowych i regionalnych.

Komisja Socjolingwistyki afiliowana przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów w uznaniu zasług dla rozwoju sławistycznej myśli językoznawczej na posiedzeniu 12 września 2024 roku w Rzeszowie nadała Jej tytuł członka honorowego.

Ważnym aspektem działań w zakresie popularyzacji nauki, oddziaływania na otoczenie społeczne jest współpraca pozauczelniana Uczonej: z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Świdniku – jako wykładowca, juror, członek Rady Naukowo-Programowej, oraz z Ośrodkiem „Brama Grodzka. Teatr NN” – jako ekspert. Na uznanie zasługuje też współpraca z Ośrodkiem Edukacji Regionalnej w Hołowni, gmina Podedwórze, z którym prowadzi wspólne przedsięwzięcia badawcze na rzecz aktywizacji mieszkańców Polesia Lubelskiego. Podziwu godna jest także

współpraca ze szkołami województwa lubelskiego – jako koordynator, opiekun merytoryczny z ramienia Instytutu Filologii Polskiej, oraz z Towarzystwem Przyjaciół Janowca nad Wisłą, z którym prowadziła wywiady terenowe, zbierała i nagrywała materiały gwarowe z zakresu niematerialnego dziedzictwa kulturowego do przygotowywanej publikacji *Dziedzictwo językowo-kulturowe nadwiślańskiej gminy Janowiec*. Profesor Pelc była też jurorem w corocznym przeglądzie kolęd życzących w Łukowej koło Biłgoraja.

Warta podkreślenia jest też współpraca z lokalnymi mediami: Radiem Lublin, Radiem Bon Ton w Chełmie i Katolickim Radiem Zamość, z TVP3 Lublin (m.in.: programy „Afisz – magazyn kulturalny”, „Lubelszczyzna dunajuje”), z „Gazetą Wyborczą” Lublin, z Muzeum Narodowym w Lublinie i muzeami regionalnymi w Kazimierzu Dolnym i Tomaszowie Lubelskim, z Wojewódzką Biblioteką im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, Biblioteką Pedagogiczną w Zamościu oraz bibliotekami we Włodawie, Chełmie i Tomaszowie Lubelskim, a także z Fundacją Sztuki Kreatywna Przestrzeń z siedzibą w Warszawie (wykłady i warsztaty gwarowe).

Do działań popularyzujących wiedzę należą badania gwarowe i prowadzenie warsztatów gwaroznawczo-kulturoznawczych dla uczniów na Podlasiu, Mazowszu i Kurpiach, organizowanych przez Uniwersytet Warszawski i Towarzystwo Kultury Języka w ramach projektu „Dialog pokoleń” (lata 2012–2023).

Jubilatka współpracowała także z Podlaską Fundacją Wspierania Talentów jako przewodnicząca konkursu dla uczniów gimnazjów „Polszczyzna nie płata nam figli”, wykonywała też ekspertyzy dialektologiczne dla szkół, współpracowała z Festiwałem Stolica Języka Polskiego w Szczepieszynie (m.in. przedstawiając 8 sierpnia 2022 roku informacje o *Słowniku gwar Lubelszczyzny* w paśmie językowym w formie godzinnego wywiadu pt. *Barchanka, szalinówka, kacapka – ze świata gwar Lubelszczyzny* – www.stolicajęzykapolskiego.pl).

Dorobek naukowy lubelskiej Uczzonej, Jej zaangażowanie, praca na rzecz instytucji lokalnych oraz współpraca z nimi zostały docenione, na co wskazują otrzymane nagrody i odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi (2000), Nagroda indywidualna Ministra Edukacji Narodowej i Sportu za książkę *Interferencje leksykalne w gwarach Lubelszczyzny* (2002), Medal Złoty za Długoletnią Służbę (2010), Złoty Krzyż Zasługi (2012), Medal 700-lecia Miasta Lublin (2017), Medal Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Włodawskiej (2018), Dyplom Uznania Marszałka Województwa Lubelskiego (2019).

Tom X *Słownika gwar Lubelszczyzny* pt. *Obrzędowość i obyczajowość ludowa* został wyróżniony „Wawrzynem Pawła Konrada” w konkursie na najlepszą książkę o Lubelszczyźnie za rok 2022. W ramach siódmej edycji konkursu Komitetu Językoznawstwa PAN na wybitne osiągnięcia w zakresie językoznawstwa Prof. Pelc otrzymała w 2023 roku nagrodę za *Słownik gwar Lubelszczyzny* (tom XII: *Czynności – Miary – Uczucia – Cechy i właściwości – Inne. Teksty gwarowe. Indeks*

hasel) oraz monografię *Dziedzictwo leksykalne wyznacznikiem tożsamości regionu lubelskiego*.

Wiele artykułów naukowych Jubilatki – o czym już wspomniano – prezentuje nowe spojrzenie na gwara. Jest ono poparte gruntowną znajomością zachowań językowych obserwowanych w trakcie żmudnych badań terenowych w regionie lubelskim. Uczona podkreśla kulturotwórczą rolę gwary, ważny znak tożsamości lokalnej i narodowej, element regionalnego dziedzictwa kulturowego, widzenie języka ludowego przez pryzmat zmian cywilizacyjnych, społecznych, odzwierciedlenie w zachowaniach językowych mieszkańców wsi stosunku do przemian językowych na wsi (np. zagadnienie świadomości językowej mieszkańców wsi, stare i nowe słowa w kontekście przemian społeczno-kulturowych).

W cytowanym już wywiadzie z 2017 roku [Górny, 2017] Jubilatka zwróciła uwagę na fakt, że gwary nie możemy obecnie pojmować jako zespołu cech językowych systemu, który jest mocno zdeintegrowany. Pozostaje zatem:

[...] ujmowanie gwary nie tylko jako odmiany wychodzącej z użycia lub „innej” odmiany języka polskiego lokalizowanej wyłącznie w przeszłości, ale jako dziedzictwa kulturowego i łączącej się z tym konieczności ochrony. W ostatnich kilkudziesięciu latach dialektologia coraz bardziej odchodzi od opisu systemu gwarowego i zróżnicowania geograficznego, i kieruje się w stronę zróżnicowania społecznego gwar i badania zachowań językowych użytkowników polszczyzny wiejskiej. Coraz większą wagę przywiązuje się do interdyscyplinarności badań i łączy dialektologię z socjolingwistyką, etnolingwistyką, socjologią, antropologią, etnografią i etnologią [Górny, 2017].

Gwara – jak powszechnie wiadomo – to nie tylko terytorialna odmiana języka, zawsze związana z miejscem (por. *mówić po nasemu, po nasku, być stela*), ale zgodnie z tym, co napisała Ewa Sławkowa:

[...] ważny twór kulturowy, istotny składnik kultury narodowej, a zarazem „utrwalacz”, repertuar ważnych treści kulturowych, wytwarzanych w pewnej geograficznie i historycznie określonej przestrzeni. [...] Za istotę gwary chcę tu jednak uważać zawarty w niej dorobek kultury pewnej społeczności, będący równocześnie magazynem informacji o rzeczywistości, w której społeczność ta egzystowała i egzystuje. Gwara pełni też rolę konsolidującą i wyodrębniającą niewielką wspólnotę językową [Sławkowa, 2003, s. 56–57].

Monumentalne dzieło Jubilatki – dwunastotomowy tematyczny słownik gwarowy pt. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, publikowany w latach 2012–2023, wieńczy badania regionalne dotyczące małej ojczyzny Uczonej. Wydane słowniki stanowią znakomite studium językowo-kulturowe, pokazują bogactwo leksykalne regionu

lubelskiego w różnych polach tematycznych: tom I: *Rolnictwo. Narzędzia rolnicze. Prace polowe. Zbiór i obróbka zbóż*, tom II: *Rolnictwo. Transport wiejski. Rośliny okopowe i paszowe. Gleby i rodzaje pól. Uprawa lnu i konopi. Zbiór siana*, tom III: *Świat zwierząt*, tom IV: *Sad i ogród warzywny. Budownictwo i przestrzeń podwórza*, tom V: *Świat roślin*, tom VI: *Pokarmy*, tom VII: *Odzież i obuwie. Przędzenie lnu i tkanie płótna*, tom VIII: *Człowiek i rodzina. Higiena i choroby. Meble, sprzęty i prace domowe*, tom IX: *Przebieg wsi. Ukształtowanie powierzchni. Życie społeczne i zawodowe*, tom X: *Obrzędowość i obyczajowość ludowa*, tom XI: *Meteorologia i astronomia. Czas. Kolory*, tom XII: *Czynności – Miary – Uczucia – Cechy i właściwości – Inne. Teksty gwarowe. Indeks hasel*. Ten obszerny materiał słownikowy pochodzi z 612 wsi regionu lubelskiego i od 2510 informatorów.

Założenia metodologiczne i zasady redakcyjne słownika pozostają w zgodzie z koncepcją całości tego monumentalnego dzieła i odnoszą się do wszystkich tomów, są spójne, przejrzyste. Badaczka stworzyła nowoczesny słownik i koncepcję opisu nieco odmienną od dotychczasowych, bo połączyła tradycyjny opis leksyko-graficzny z *novum* metodologicznym, czyli mapą językową, stanowiącą podstawowe narzędzie badawcze geografii językowej. Jej rolę określiła tak:

Mapa powinna być nie tylko ekspozycją materiału, ale także jego interpretacją. Może zatem pełnić przy określaniu specyfikacji geograficznej podobną rolę jak fragmenty wypowiedzi mieszkańców wsi zamieszczane obok znaczenia wyrazu. [...] Mapa z kolei jest wizualnym przeniesieniem i konkretyzacją opisywanej przestrzeni, pozwala tę przestrzeń lepiej przyswoić i jednocześnie uatrakcyjnić hasło. Wskazuje też na dwa elementy, ważne z punktu widzenia leksyki gwarowej: aspektu czasu i przestrzeni jako z jednej strony istotne wykładniki geografii lingwistycznej jako metody badawczej, z drugiej – jako wyraźne określenie charakteru nazwy i jej miejsca w przestrzeni geograficznej regionu [SGL, t. VIII, s. 25–26].

I dalsza konstatacja Autorki:

[...] mapa, przy tak zróżnicowanym językowo terenie, spełnia istotną rolę wizualnej specyfikacji geograficznej. Daje czytelnikowi lepszą orientację w usytuowaniu przestrzennym danej nazwy, zasięgu jej występowania (zwarcie, wyspowo, w rozproszeniu, sporadycznie, nierównomiernie, centralnie czy peryferyjnie), naświetla związki leksykalne danego obszaru z obszarami sąsiadującymi. [...] Dowiadujemy się ponadto o miejscu danej nazwy wśród innych określeń danego desygnatu – synonimów i heteronimów – oraz jej ekspansywnym lub recesywnym charakterze, na który wskazuje zasięg i miejsce lokalizacji [SGL, t. VIII, s. 26].

Mapy te pokazują układy izoleks na terenie Lubelszczyzny, wariantywność leksykalną, synonimię i inne.

Ostatni tom słownika, podobnie jak poprzednie, Uczona dedykowała swojej matce ojczyźnie: „Lubelszczyźnie – Ziemi Mojej Rodzinnej i Jej Ludziom”. Jest to hołd złożony miejscu, z którym jest związana przez całe swoje pracowite życie, i ludziom, którzy byli Jej informatorami. Ten emocjonalny związek z krajem lat dzieciennych i ludźmi jest godny podkreślenia, bo to tu, na tej ziemi, kształtowała się Jej świadomość językowa i wrażliwość na piękno gwary.

Z kolei ostatnia publikacja Autorki pt. *Dziedzictwo leksykalne wyznacznikiem tożsamości regionu lubelskiego* stanowi syntetyczne opracowanie pokazujące, że mieszkańcy wsi lubelskich „nie gęsi, swój język mają”, stanowiący niezwykle ważny wyznacznik ich tożsamości. Profesor Pelc kapitalnie udowodniła tezę, że:

[...] słowa gwarowe wpisują się w językowo-kulturowy obraz gwar Lubelszczyzny, z tym, co zostało jedynie w pamięci i wspomnieniach, i z tym, co jest obecne i mowie i zachowaniach kulturowych najstarszych mieszkańców współczesnej wsi. [...] Słowa, włączone w tekst kultury i zbiorowe doświadczenie pamięci [...], stają się nośnikami dziedzictwa kulturowego i wartości ludowego obrazu świata [Pelcowa, 2023a, s. 155].

Badaczka przypisuje szczególną rolę słownikowi:

[...] włączony w wielokulturowość regionu lubelskiego i międzypokoleniowy dialog językowy, pełni misję zachowania i ochrony dziedzictwa przodków oraz tożsamości regionalnej i lokalnej. Pozwala w pełni odpowiedzieć na pytania: skąd jestem?, co jest dla mnie ważne?, co dziedziczyć i przekazuje następnym pokoleniom?, a ostatecznie: kim jestem? i dokąd zmierzam? [Pelcowa, 2023a, s. 186].

Prezentuje nowe, oryginalne spostrzeżenia na temat wartości gwar lubelskich dla kultury i tożsamości tego regionu.

W świetle tych dwóch ostatnich dokonań naukowych z 2023 roku, które powstały w krótkim czasie, Profesor Pelcowa jawi się jako osoba niezwykle zdyscyplinowana, zaangażowana, zdolna do poświęceń, tytanicznej pracy, jako jednostka wybitna, czerpiąca ogromną radość z pracy naukowej, która jest Jej pasją, świadoma posłannictwa dziejowego w duchu XIX-wiecznych badaczy. „Obce rzeczy dobrze wiedzieć jest – swoje, obowiązek” – ta maksyma przyświecająca pracowitemu życiu Zygmunta Glogera [1989, t. I, s. tytułowa] znajduje w pełni uzasadnienie w postawie Uczonej wobec nadrzędnej wartości regionu, jaką jest język ludowy. To obowiązek, imperatyw moralny, spuścizna po przodkach, która nawet gdyby nie podlegała transmisji międzypokoleniowej, to w pełni zasługuje na szacunek i zachowanie dla potomnych. Uczona stworzyła dzieło pomnikowe, sztandarowe,

wielkie, wybitne, które jeszcze bardziej podkreśla Jej czołowe miejsce w rzędzie polskich (i nie tylko) dialektologów.

Profesor Halina Pelc jest znakomitym dialektologiem. Wielokrotnie pokazała, że praca w terenie to jej zobowiązanie, że ją pokochała, bo daje to możliwość zdobywania interesującego materiału językowego, spotkania z drugim człowiekiem, uczestnictwa w dialogu pokoleń. Duży wysiłek włożyła też w zebranie na potrzeby opracowania *Atlasu gwar polskich* Karola Dejny materiału językowego z 15 punktów badawczych z Lubelszczyzny do tomu 1: Małopolska [Dejna, 1998] i z 2 punktów z obszaru mazowieckiego do tomu 2: Mazowsze [Dejna i in., 2000].

Jubilatka jest Osobą niezwykle serdeczną, pogodną, życzliwą ludziom i światu, pełną dobroci, otwartą na sprawy drugiego człowieka, gotową do współpracy i chętną do pomocy, angażującą się w życie naukowe, niezwykle twórczą. W pełni realizuje swoje pasje życiowe, tj. turystykę pieszą, lekturę poezji, poznawanie dziedzictwa językowego i kulturowego regionu lubelskiego.

Jest Osobą bardzo dobrze znaną i cenioną w środowisku naukowym. Rodzinnie spełnia się jako szczęśliwa żona, matka i babcia. Wierna słowom noblistki, patronki lubelskiego uniwersytetu, z dumą realizuje swe pasje poznawcze, pamiętając, że badanie języka ludowego jest nie tylko „zobowiązaniem, ale także pasją”⁴.

Pamięta zawsze o swoich bliskich, przyjaciółach, nauczycielach akademickich, Mistrzach. Dowodem na to jest relacja Uczennica – Mistrzyni, zawsze obecna w Jej postawie życiowej, np. wobec Profesor Teresy Skubalanki – pełna wdzięczności, życzliwości za pomoc i opiekę naukową, za kształtowanie osobowości naukowej, przyjaźni do końca, bezgranicznego zaufania. Świadczą o tym m.in. wpisy w publikacjach naukowych [por. Pelcowa, 1985, s. 8; 1994, s. 9].

WYKAZ PUBLIKACJI NAUKOWYCH JUBILATKI ZA LATA 1976–2025

Monografie autorskie

1. *Studia nad słownictwem gwarowym Lubelszczyzny. Część I. Słownictwo pochodzenia małopolskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1985.
2. *Mazowizmy leksykalne w gwarach Lubelszczyzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1994.
3. *Interferencje leksykalne w gwarach Lubelszczyzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001.

4 Jest to skrócona część tytuł tomu prac dedykowanych prof. Barbarze Falińskiej [Porayski-Pomsta, Sobolewska, 2021].

4. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. I: *Rolnictwo – Narzędzia rolnicze. Prace polowe. Zbiór i obróbka zbóż*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012.
5. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. II: *Rolnictwo – Transport wiejski. Rośliny okopowe i paszowe. Gleby i rodzaje pól. Uprawa lnu i konopi. Zbiór siana*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
6. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. III: *Świat zwierząt*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015.
7. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. IV: *Sad i ogród warzywny. Budownictwo i przestrzeń podwórza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.
8. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. V: *Świat roślin*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017.
9. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. VI: *Pokarmy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2019.
10. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. VII: *Odzież i obuwie. Przędzenie lnu i tkanie płótna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2020.
11. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. VIII: *Człowiek i rodzina. Higiena i choroby. Meble, sprzęty i prace domowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2020 [współautorki: I. Gumowska-Grochot, B. Skórska].
12. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. IX: *Przestrzeń wsi. Ukształtowanie powierzchni. Życie społeczne i zawodowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2021.
13. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. X: *Obrzędowość i obyczajowość ludowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2022.
14. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. XI: *Meteorologia i astronomia. Czas. Kolory*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2022.
15. *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. XII: *Czynności – Miary – Uczucia – Cechy i właściwości – Inne. Teksty gwarowe. Indeks haseł*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2023.
16. *Dziedzictwo leksykalne wyznacznikiem tożsamości regionu lubelskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2023.

Monografie pod redakcją

1. *Spotkania polsko-ukraińskie. Język – Kultura – Literatura*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, Chełm 2006.
2. *W świecie nazw. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Czesławowi Kosylowi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010.
3. *Słowa. Style. Metody*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012 [współredaktor: M. Wojtak].
4. *Centrum a peryferie w opisach językoznawczych*, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2016 [współredaktorzy: F. Czyżewski, M. Olejnik].

Artykuły i rozprawy naukowe

1. *O kilku osobliwościach leksykalnych gwar Lubelszczyzny*, w: *Księga referatów. Ogólnopolskie Seminarium Dialektologiczne Kraków 1974*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1976, s. 33–46 [współautorzy: E. Bogdan, B. Chwaszcz, G. Giza, F. Sekulska].
2. *Z zagadnień synkretyzmu fleksyjnego w gwarach Lubelszczyzny. Formy typu te moje stare chałupy*, „Język Polski” 1977, R. LVII, s. 335–342.
3. *Teksty gwarowe z Bęczyna*, „Język Polski” 1977, R. LVII, s. 124–128.
4. *Z badań nad słownictwem małopolskim na Lubelszczyźnie. Znaczenie i zasięg wyrazu „watra” w gwarach lubelskich*, „Annales UMCS. Sectio F”, 1978/1979, t. XXXIII/XXXIV, s. 373–384.
5. *Małopolski charakter gwar Lubelszczyzny*, „Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego” 1982, vol. 24: Humanistyka 1, s. 19–26.
6. *Regionalizmy leksykalne kalendarzy zamojskich z XVIII wieku*, w: Cz. Kosyl, H. Wiśniewska, red., *Polszczyzna regionalna w okresie renesansu i baroku*, Ossolineum, Wrocław 1984, s. 183–191.
7. *Onomazjologiczne aspekty pewnych małopolanizmów w gwarach Lubelszczyzny*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica” 1986, t. 12, s. 159–170.
8. *Czynniki determinujące rozwarstwienie geograficzne lubelskiego słownictwa z zakresu uprawy roli*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 1986, t. 32, s. 227–234.
9. *Słownictwo mazowieckie na Lubelszczyźnie. Przygotowywanie pokarmów*, w: J. Sierociuk, red., *Język, doświadczenie a teoria*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1987, s. 79–90.
10. *Nazwy a desygnaty gwarowe*, w: *Z polskich studiów slawistycznych, Językoznawstwo, seria VII. Prace na X Międzynarodowy Kongres Slawistów w Sofii 1988*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1988, s. 313–324.

11. *Z geografii małopolskich nazw chwastów na Lubelszczyźnie*, „Język Polski” 1988, R. LXVIII, nr 2–3, s. 138–148.
12. *Zróżnicowanie leksykalne nazw roślin w gwarach Lubelszczyzny*, „Annales UMCS. Sectio FF” 1988, vol. VI, s. 257–271.
13. *Pogranicze mazowiecko-małopolskie na Lubelszczyźnie w świetle leksyki*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 1989, t. 34, s. 177–184.
14. *Małopolanizmy z zakresu kultury materialnej wsi w gwarach Lubelszczyzny*, w: *Język, teoria – dydaktyka. Materiały X Konferencji Młodych Językoznawców-Dydaktyków*, Wydawnictwo WSP w Kielcach, Kielce 1992, s. 167–180.
15. *Wyrazy mazowieckie w gwarach Lubelszczyzny na wschód od Wieprza*, w: K. Handke, red., *Słowiańskie pogranicza językowe*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa 1992, s. 109–120.
16. *Głos w dyskusji nad gwarami przejściowymi i mieszanymi wschodniej Polski*, w: J. Rieger, W. Werenicz, red., *Studia nad polszczyzną kresową*, t. VII, Ossolineum, Wrocław 1993, s. 159–169.
17. *Przebiegi izoleks na terenie gwar Lubelszczyzny*, w: S. Warchoń, red., *Gwary mieszane i przejściowe na terenach słowiańskich*, seria „Rozprawy Sławistyczne” 6, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1993, s. 193–209.
18. *Mechanizmy nazwotwórcze i zmiany leksykalne w gwarach (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, w: E. Wrocławskiej, red., *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych, zbiór studiów*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa 1994, s. 105–111.
19. *Wariantywność leksykalna gwar pogranicza wschodniego Lubelszczyzny*, w: M. Kondratiuk, red., *Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim*, Uniwersytet Warszawski, Filia w Białymstoku, Białystok 1995, s. 155–166.
20. *Wariantywność a interdialektalność zjawisk gwarowych*, w: A. Kowalska, A. Grybosiowa, red., *Prace językoznawcze*, t. 24, „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego. Studia Historycznojęzykowe”, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1996, s. 156–169.
21. *Układy izoleks a granice dialektów i języków*, w: B. Dunaj, J. Reichan, red., *Studia dialektologiczne I*, „Prace Instytutu Języka Polskiego”, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, Kraków 1996, s. 63–72.
22. (rec.) *Sławomir Gala*, *Małopolsko-śląsko-wielkopolskie pogranicze językowe*, Łódź 1994, „Poradnik Językowy” 1996, z. 7, s. 68–71.
23. *Słownictwo wschodniosłowiańskie w gwarach Polski środkowo-wschodniej w świetle związków językowych polsko-ukraińskich*, w: M. Łesiów, F. Czyżewski, red., *Ze studiów nad gwarami wschodniosłowiańskimi w Polsce*,

- „Rozprawy Slawistyczne” 12, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1997, s. 189–211.
24. *Lubelszczyzna w świetle badań dialektologicznych*, w: H. Sędziak, red., *Tradycja badań dialektologicznych w Polsce*, Wydawnictwo WSP w Olsztynie, Olsztyn 1997, s. 72–85.
25. *Z problematyki badań interdialektalnych nad słownictwem gwarowym*, w: B. Falińska, red., *Witold Doroszewski. Mistrz i Nauczyciel*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 1997, s. 201–212.
26. *Лексична інтерпретація в говірках східного порубіжжя Польщі (на матеріалах говірок Люблінщини)*, w: *Полісся: етнікос, традиції, культура*, Видавництво „Вежа” Волинського державного університету ім. Лесі Українки, Луцьк 1997, s. 132–146.
27. *Teksty gwarowe. 86. Z kilku nadbużańskich wsi woj. chełmskiego*, „Język Polski” 1997, R. LXXII, z. 2–3, s. 189–196.
28. *Zmiany językowe jako problem badawczy współczesnej dialektologii*, w: S. Gala, red., *Teoretyczne, dydaktyczne i badawcze założenia dialektologii*, Wydawnictwo ŁTN, Łódź 1998, s. 105–117.
29. *Regionalizmy i dialektyzmy w mowie mieszkańców Świdnika*, w: Z. Staszewska, red., *Miasto. Teren koegzystencji pokoleń*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1999, s. 170–181.
30. *Przeszłość w językowym obrazie świata współczesnej wsi*, w: A. Pajdzińska, P. Krzyżanowski, red., *Przeszłość w językowym obrazie świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1999, s. 253–267.
31. *Zachowania językowe mieszkańców współczesnej wsi*, „Język Polski w Szkole dla kl. IV–VIII” 1998/1999, R. XLIV, z. 5, s. 19–28.
32. *Potoczność w Kłątwie Stanisława Wyspiańskiego*, w: J. Adamowski, S. Niebrzegowska, red., *W zwierciadle języka i kultury*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1999, s. 207–221.
33. *Interferencja leksykalna w gwarach Lubelszczyzny wschodniej*, „Annales UMCS. Sectio FF” 2000, vol. XVIII, s. 213–221.
34. *Взаимозависимость народных говоров и общенационального языка в конце XX века и проблематика языкового пограничья*, w: S. Warchoł, red., *Abstract Book*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2000, s. 95–100.
35. *Dialektologia w nauczaniu uniwersyteckim*, w: J. Bartmiński, M. Karwatowska, red., *Język polski jako przedmiot polonistycznej dydaktyki uniwersyteckiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2000, s. 197–205.
36. *Kompetencja językowa i kompetencja komunikacyjna mieszkańców wsi regionu lubelskiego*, w: W. Książek-Bryłowa, H. Duda, red., *Język*

- polski. *Współczesność. Historia*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2000, s. 91–104.
37. *Hieronim Łopaciński jako dialektolog*, „Bibliotekarz Lubelski” 2000, R. XLIII, s. 23–39.
 38. *Gwara Dorohuska i wsi okolicznych*, w: *Dorohusk i okolice – zarys monograficzny*, Wydawnictwo Gminy Dorohusk, Dorohusk 2000, s. 25–40.
 39. *Spoleczne i kulturowe uwarunkowania słownictwa gwarowego a determinanty płci*, w: E. Łoch, red., *Modernizm i feminizm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001, s. 257–267.
 40. *Polsko-białorusko-ukraińskie paralele leksykalne w świetle kulturowego dziedzictwa prasłowiańskiego*, w: E. Smułkowa, A. Engelking, red., *Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami*, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2001, s. 141–151.
 41. *Metodologia badań leksyki gwarowej u schyłku XX wieku*, w: J. Sierociuk, red., *Gwary dziś. I. Metodologia badań*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2001, s. 183–190.
 42. *Kolorystyczne wyrażenia porównawcze w mowie ludności wiejskiej*, w: H. Sędziak, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część V. Frazeologia i składnia polszczyzny mówionej*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2001, s. 129–141.
 43. *Archaizmy leksykalne w gwarach małopolskich*, w: Cz. Kosyl, red., *Studia z historii języka polskiego i stylistyki historycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001, s. 161–173.
 44. *Nazwy roślin w świadomości językowej ludności wiejskiej*, w: A. Dąbrowska, I. Kamińska-Szmaj, red., *Język a kultura*, t. 16: *Świat roślin w języku i kulturze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2001, s. 99–116.
 45. *Kulturowa wartość słownictwa w gwarach pogranicza (na przykładzie gwar wschodniolubelskich)*, w: F. Czyżewski, red., *Język i kultura na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim*, seria wydawnicza Lubelskiego Konwensatorium „Pogranicze”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001, s. 43–59.
 46. *Znaczenie wyrazu w świetle geografii lingwistycznej*, w: J. Okoniowa, B. Dunaj, red., *Studia dialektologiczne II*, „Prace Instytutu Języka Polskiego”, nr 114, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, Kraków 2002, s. 179–191.
 47. *Językowy obraz roślin w gwarach Lubelszczyzny*, w: W. Książek-Bryłowa, H. Duda, red., *Język polski. Współczesność. Historia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2002, s. 127–144.
 48. *Leksykalne wyznaczniki integracji i dezintegracji jako odzwierciedlenie zachowań językowych mieszkańców wsi*, w: H. Sędziak, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część VI. Słownictwo i frazeologia polszczyzny*

- mówionej*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2002, s. 23–36.
49. *Mowa mieszkańców nadbużańskich wsi województwa lubelskiego w świetle związków językowych polsko-ukraińskich*, w: F. Czyżewski, red., *Z dialektologii słowiańskiej*, „Rozprawy Slawistyczne” 19, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2002, s. 59–73.
 50. *Dialektologia wobec wyzwań XXI wieku*, w: S. Gala, red., *Dialektologia jako dziedzina językoznawstwa i przedmiot dydaktyki. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Karolowi Dejniewi*, Wydawnictwo ŁTN, Łódź 2002, s. 383–392.
 51. *Językowe aspekty integracji i dezintegracji mieszkańców wsi*, w: Z. Krążyńska, Z. Zagórski, red., *Poznańskie Spotkania Językoznawcze*, t. X, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2002, s. 87–99.
 52. *Definicja w świadomości językowej ludności wiejskiej*, w: U. Sokółska, P. Wróblewski, red., *Słowa jak mosty nad wiekami. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. dr hab. Barbarze Falińskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2003, s. 299–310.
 53. *Взаимоотношение народных говоров и общенационального языка в конце XX века*, w: S. Warchoł, red., *Proc. of 3rd International Congress of Dialectologists and Geolinguists*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2003, s. 183–194.
 54. *Synonimia i wieloznaczność w słowniku gwarowym*, w: J. Sierociuk, red., *Gwary dziś. 2. Regionalne słowniki i atlasy gwarowe*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2003, s. 199–212.
 55. *Słownictwo gwarowe w komunikacji językowej mieszkańców wsi*, w: W. Książek-Bryłowa, H. Duda, red., *Język polski. Współczesność. Historia. Czwarte Spotkania Lubelskich Językoznawców*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2003, s. 87–99.
 56. *Wartościowanie gwary w wypowiedziach mieszkańców wsi*, w: Z. Krążyńska, Z. Zagórski, red., *Poznańskie Spotkania Językoznawcze*, cz. 13 – *Dni Lublina w Poznaniu*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2004, s. 127–139.
 57. *Obraz gwary i rzeczywistości wiejskiej w ocenie mieszkańców wsi*, w: H. Sędziak, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część VIII. Antroponimia i toponimia Mazowska*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2004, s. 155–168.
 58. *Gwara – drugi język mieszkańców wsi czy „gorsza” odmiana języka ogólnopolskiego*, w: M. Wojtak, M. Rzeszutko, red., *W kręgu wiernej mowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2004, s. 163–177.

59. *Religia w językowej interpretacji mieszkańców wsi*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2004, t. 49, s. 273–286.
60. *Przestrzeń jako sposób postrzegania świata przez użytkowników gwary*, w: J. Adamowski, red., *Przestrzeń w języku i kulturze. Problemy teoretyczne. Interpretacje tekstów religijnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2005, s. 125–135.
61. *Gwara mieszkańców wsi Lubelszczyzny środkowo-wschodniej u schyłku XX wieku*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2005, t. 50, s. 31–44.
62. *Dialektologia a etnolingwistyka*, „Etnolingwistyka. Problemy języka i kultury” 2006, t. 18, s. 91–103.
63. *Pokoleniowość i sytuacyjność – dwa istotne czynniki różnicowania się języka mieszkańców współczesnej wsi*, w: J. Sierociuk, red., *Gwary dziś. 3. Wewnętrzne zróżnicowanie języka wsi*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2006, s. 139–153.
64. *Językowy obraz przeszłości w systemie wartości mieszkańców wsi*, w: H. Sędziak, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część X. Polszczyzna miast i miasteczek*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2006, s. 191–200.
65. *Bogactwo leksykalne pogranicza w świetle polsko-ukraińskich związków językowo-kulturowych*, w: H. Pelcowa, red., *Spotkania polsko-ukraińskie. Język – Kultura – Literatura*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie, Chełm 2006, s. 87–101.
66. *Wypowiedź gwarowa jako typ przekazu kulturowego łączącego przeszłość i współczesność*, w: J. Mazur, M. Rzeszutko-Iwan, red., *Teksty kultury. Oblicza komunikacji XXI wieku*, t. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 73–91.
67. *Wstęp*, w: H. Pelcowa, red., *Spotkania polsko-ukraińskie. Język – Kultura – Literatura*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie, Chełm 2006, s. 9–12.
68. *Kwalifikatory w wypowiedziach gwarowych jako sposób interpretacji świata*, w: Z. Krążyńska, Z. Zagórski, red., *Poznańskie Spotkania Językoznawcze*, t. XV, „Prace Komisji Językoznawczej”, t. 44, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2006, s. 107–116.
69. *Lubelszczyzna w materiałach „Wisły”*, w: Z. Bielen, red., *Hieronim Łopaciński – epoka, ludzie, region*, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, Lublin 2006, s. 217–227.
70. *Regionalizmy czy dialektyzmy – o zjawiskach językowych wspólnych miejskiej polszczyźnie mówionej i gwarom ludowym*, w: M. Święcicka, red., *Miasto. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2006, s. 87–103.

71. *Obóz naukowy w Nieckowie k. Szczuczyna*, w: H. Sędziak, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część X. Polszczyzna miast i miasteczek*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2006, s. 7–12.
72. *Nazwy terenowe w interpretacji dialektologicznej*, w: H. Sędziak, M. Dajnowicz, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XI. Nazwy terenowe i nazewnictwo miejskie Mazowska i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2007, s. 11–17.
73. *Swój / obcy w świadomości mieszkańców lubelskich wsi*, „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury” 2007, t. 19, s. 75–87.
74. *Przeszłość jako wartość (na przykładzie wypowiedzi gwarowych)*, w: J. Mazur, A. Małycka, K. Sobstyl, red., *Człowiek wobec wyzwań współczesności. Upadek wartości czy walka o wartość?*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2007, s. 116–127.
75. *Nazwy sporadyczne i okazjonalne w opracowaniach gwarowych*, w: J. Sierociuk, red., *Gwary dziś. 4. Konteksty dialektologii*, Wydawnictwo Poznańskie Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2007, s. 179–187.
76. *Znaczenie geografii lingwistycznej dla badań diachronicznych*, w: *Diachronia w badaniach nad językiem i w dydaktyce szkoły wyższej, część II*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2007, t. 52, s. 177–186.
77. *Stare i nowe w języku polskiej wsi XXI wieku*, w: E. Woźniak, red., *Tradycja a nowoczesność*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 2008, s. 507–516.
78. *Praca w wypowiedziach mieszkańców wsi*, w: W. Książek-Bryłowa, H. Duda, red., *Język polski. Współczesność. Historia. VII Spotkania Lubelskich Językoznawców*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008, s. 107–117.
79. *Mazowieckie zasięgi leksykalne – dialektyzmy, regionalizmy czy wyrazy ogólnopolskie*, w: H. Sędziak, M. Frąckiewicz, red., *Językowa przeszłość i współczesność Mazowska i Podlasia*, t. XII, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2008, s. 21–29.
80. *Wieś codzienna utrwalona w słowach*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna regionalna. Polszczyzna północno-wschodniego Mazowska*, cz. V, Wydawnictwo Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Chętnika, Ostrołęka 2008, s. 99–108.
81. *Chleb w systemie wartości mieszkańców południowego Podlasia*, w: H. Sędziak, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XIII. Językowa przeszłość i współczesność Mazowska i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2009, s. 11–21.
82. *Dziedzictwo językowe i kulturowe regionu w przestrzeni edukacyjnej*, „Prace Filologiczne” 2009, t. LVI, „Seria Językoznawcza”, s. 303–312.

83. *Gwary południowego Podlasia*, w: J. Adamowski, M. Wójcicka, red., *Tam na Podlasiu II. Tradycje podlaskiej obrzędowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009, s. 8–16.
84. *Mówienie o uczuciach jako forma wyrażania emocji (na przykładzie wypowiedzi mieszkańców wsi)*, w: K. Wojtczuk, V. Machnicka, red., *Rejestr emocjonalny języka*, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2009, s. 127–135.
85. *Polesia czar zamknięty w słowach*, w: *A pójdź ja w horodec... pieśni w gwarze wschodniego pogranicza*, Ośrodek Edukacji Regionalnej w Hołownie, Hołowno 2009, s. 5–10.
86. *Słowo i pamięć, cz. I*, „Tanew. Kwartalnik Biłgorajski” 2009, nr 3(261), s. 14–15.
87. *Tradycja i zwyczaje świąteczne Lubelszczyzny*, w: S. Niebrzegowska-Bartmińska, S. Wasiuta, red., *Wieczór Trzech Króli. Szkice o kolędach i zwyczajach bożonarodzeniowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009, s. 37–57.
88. *Trwanie i przemijanie w języku i obyczajowości wiejskiej*, w: J. Adamowski, J. Styk, red., *Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana*, t. 2: *Tradycja w tekstach kultury*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009, s. 89–100.
89. *Chleb w systemie wartości mieszkańców południowego Podlasia*, w: A. Skudrzyk, E. Rudnicka-Fira, red., *Dialektologia. Materiały pomocnicze. Konteksty socjolingwistyczne i etnolingwistyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2010, s. 230–234 (przedruk).
90. *Onomastyka w słowniku gwarowym*, w: H. Pelcowa, red., *W świecie nazw. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Czesławowi Kosylowi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 313–319.
91. *Łódzka szkoła dialektologiczna w świetle problemów badawczych współczesnej dialektologii*, w: S. Gala, red., *Łódzka szkoła dialektologiczna. Szkoły i zespoły naukowe Łodzi akademickiej. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość 2*, Wydawnictwo ŁTN, Łódź 2010, s. 47–52.
92. *Słownictwo ludowe w wiejskiej rzeczywistości językowej*, w: D. Czyż, M. Frąckiewicz, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XIV. Prace poświęcone Pani Profesor Henryce Sędziak*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2010, s. 167–175.
93. *Słownik gwar Lubelszczyzny – stan i perspektywy prac leksykograficznych*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2010, t. 55, s. 181–194.
94. *Słowo i pamięć, cz. II*, „Tanew. Kwartalnik Biłgorajski” 2010, nr 4(262), s. 14–15.
95. *Słowo w gwarze (na marginesie Słownika gwar Lubelszczyzny)*, w: J. Sławek, red., *Problemy językoznawstwa współczesnego i historycznego*, Poznańskie

- Spotkania Językoznawcze*, t. XXI, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2010, s. 143–153.
96. *Specyfika i tożsamość gwarowa regionu*, w: H. Kurek, A. Tyrpa, J. Wronicz, red., *Studia dialektologiczne IV*, „Prace Instytutu Języka Polskiego PAN”, nr 134, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, Kraków 2010, s. 63–70.
97. *Wstęp*, w: H. Pelcowa, red., *W świecie nazw. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Czesławowi Kosylowi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 9–10.
98. *Ziemia zamojska – słowo i pamięć*, w: W. Książek-Bryłowa, H. Duda, red., *Język polski. Współczesność. Historia VIII*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Zamościu, Zamość 2010, s. 183–191.
99. *Kapliczki i krzyże przydrożne w ustnych przekazach ludowych*, w: J. Adamowski, M. Wójcicka, red., *Krzyże i kapliczki przydrożne jako znaki kulturowej, społecznej i religijnej pamięci*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2011, s. 93–101.
100. *Leksyka mazowiecka w Słowniku gwar Lubelszczyzny*, w: B. Falińska, H. Karaś, red., *Studia gwaroznawcze*, t. I: *Pogranicze w języku i kulturze*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2011, s. 45–55.
101. *Swój – obcy w językowej przestrzeni miasta a/i wsi*, w: M. Święcicka, red., *Miasto. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2011, s. 13–26.
102. *Tradycja i nowoczesność w międzypokoleniowej komunikacji językowej na przełomie XX i XXI wieku*, w: K. Wojtczuk, M. Jasińska, red., *Polszczyzna trzech pokoleń. Podobieństwa i różnice*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, Siedlce 2011, s. 29–39.
103. *Tradycja utrwalona w słowach*, w: J. Adamowski, M. Wójcicka, red., *Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana*, t. 4: *Tradycja w kontekstach kulturowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2011, s. 125–132.
104. *Z prac nad Słownikiem gwar Lubelszczyzny – mapa językowa w słowniku gwarowym*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XV. Językowa przeszłość i współczesność Mazowska i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego Łomża 2011, s. 15–23.
105. *Dialektologia – stan i perspektywy badań*, w: H. Pelcowa, M. Wojtak, red., *Słowa. Style. Metody*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012, s. 205–216.
106. *Koń w wiejskiej rzeczywistości językowej*, w: I. Łuc, M. Pogłódek, red., *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2012, s. 463–470.

107. *Nowe wyzwania a tradycyjne metody badań dialektologicznych*, „Poradnik Językowy” 2012, z. 8, s. 5–14.
108. *Pamięć i historia mówiona (na przykładzie wypowiedzi mieszkańców lubelskich wsi)*, w: J. Adamowski, M. Wójcicka, red., *Pamięć jako kategoria rzeczywistości kulturowej*, cykl: *Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana*, t. 6, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012, s. 155–166.
109. *Roztocze rzeźbione słowami*, w: W. Łysiak, red., *Roztocze. Historia i kultura i jego mieszkańcy – historia i kultura*, Wydawnictwo „Eco”, Tomaszów Lubelski–Lubaczów 2012, s. 41–51.
110. *Słownictwo gwarowe a słownictwo ludowe – sposób prezentacji i interpretacji materiału*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2012, t. 58, s. 235–246.
111. *Słownictwo gwarowe Lubelszczyzny wykładnikiem tożsamości regionalnej*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna regionalna VII*, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, Ostrołęka 2012, s. 201–214.
112. *Słownictwo kresowe jako element tożsamości pogranicza (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, w: E. Dziegiel, K. Czarnecka, D. Kowalska, red., *Język polski dawnych Kresów Wschodnich*, t. 5: *Polskie dziedzictwo językowe na dawnych Kresach*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2012, s. 257–264.
113. *Spółeczne uwarunkowania gwar ludowych*, w: H. Kurek, red., *Języki słowiańskie w ujęciu socjolingwistycznym. Prace przygotowane na XV Międzynarodowy Kongres Sławistów Mińsk 2013*, „Biblioteka LingVariów”, 15, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2012, s. 183–194.
114. *Wstęp*, w: H. Pelcowa, M. Wojtak, red., *Słowa. Style. Metody*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012, s. 7–8.
115. *Słowniki i atlasy gwarowe jako sposób interpretacji słownictwa*, w: J. Migdał, A. Piotrowska-Wojaczyk, red., *Cum reverentia, gratia, amicitia... Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogdanowi Walczakowi*, t. II, Wydawnictwo „Rys”, Poznań 2013, s. 589–596.
116. *Historia mówiona w badaniach dialektologicznych*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XVII. Językowa przeszłość i współczesność Mazowska i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2013, s. 27–34.
117. *Gwara jako nośnik lokalnego i regionalnego dziedzictwa kulturowego*, w: J. Adamowski, K. Smyk, red., *Niematerialne dziedzictwo kulturowe: źródła – wartości – ochrona*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 219–229.
118. *Dynamika zmian w polskich gwarach i dialektach w ostatnim 70-leciu*, w: A. Małyńska, A. Dunin-Dudkowska, red., *70 lat współczesnej polszczyzny*.

- Zjawiska, procesy, tendencje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 372–397.
119. *Językowy świat Roztocza*, w: J. Panasiuk, T. Woźniak, red., *Język. Człowiek. Społeczeństwo. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Grabiasowi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 167–177.
120. *Ludowa wizja świata a problem normy gwarowej we współczesnej rzeczywistości wiejskiej*, w: M. Błasiak-Tytuła, red., *Język w środowisku wiejskim*, Wydawnictwo Collegium Columbinum, Kraków 2014, s. 227–239.
121. *Regionalizmy i dialektyzmy – błędy językowe czy dziedzictwo kulturowe regionu?*, w: M. Kołakowska, A. Myszka, red., *Kultura mówienia dawniej i dziś*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014, s. 79–88.
122. *Tekst gwarowy – oral history w perspektywie etnolingwistycznej*, w: K. Sikora, M. Rak, red., *Badania dialektologiczne. Stan, perspektywy, metodologia*, „Biblioteka LingVariów”, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2014, s. 113–122.
123. *Matka Boska w wiejskiej przestrzeni językowej*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna Mazowsza i Podlasia. Część XVIII. Językowa przeszłość i współczesność Mazowsza i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2014, s. 19–31.
124. *Definiowanie wartości w słowniku gwarowym*, w: I. Bielińska-Gardziel, S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura, red., *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów. 3. Problemy eksplikowania i profilowania pojęć*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 251–265.
125. *Wolność i niepodległość w systemie wartości mieszkańców wsi*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2014, t. 60, s. 219–233.
126. *Językowa przestrzeń dużego i małego miasta w świadomości jego mieszkańców*, w: M. Święcicka, M. Peplińska-Narloch, red., *Architektura miasta w języku i kulturze*, cykl: *Miasto 5. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2014, s. 299–312.
127. *Ocalić od zapomnienia – historia mówiona w pracy dialektologa*, w: S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura, S. Szumiło, J. Kłapeć, red., *Historia mówiona w kręgu nauk humanistycznych i społecznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 269–281.
128. *Moje spotkania ze Sławkiem*, w: I. Jaros, K. Sicińska, red., *Sylwetki Łódzkich Uczonych*, zeszyt 117. *Profesor Sławomir Gala*, Wydawnictwo ŁTN, Łódź 2014, s. 43–45.

129. *Słownictwo Polesia – regionalne dziedzictwo językowo-kulturowe jako wykładnik tożsamości*, w: *Polesia czar zamknięty w słowach*, Ośrodek Edukacji Regionalnej w Hołownie, Hołowno 2013/2014, s. 5–11.
130. *Dziedzictwo leksykalne pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego w interpretacji mieszkańców wsi*, w: F. Czyżewski, M. Olejnik, A. Pihan-Kijasowa, red., *Pogranicza słowiańskie w opisach językoznawczych. W 110 rocznicę urodzin Profesora Władysława Kuraszkiewicza (1905–1997)*, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin–Włodawa 2015, s. 91–98.
131. *Wartości w ludowej interpretacji świata*, w: J. Adamowski, M. Wójcicka, red., *Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana*, t. 8: *Wartości w języku i kulturze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015, s. 155–165.
132. *Wolność w interpretacji językowej mieszkańców wsi*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XIX. Językowa przeszłość i współczesność Mazowska i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2015, s. 103–113.
133. *Słowniki gwarowe w dialogu pokoleń*, w: E. Wierzbicka-Piotrowska, red., *Dialog pokoleń – w języku potocznym, w języku wsi i miasta, w literaturze, w publicystyce, w tekstach kultury*, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015, s. 303–310.
134. *Tradycja w ustnych przekazach ludowych*, „Prace Językoznawcze UWM” 2015, nr XVII/2, s. 75–90.
135. *Leksyka kresowa północno-wschodniej Lubelszczyzny i jej odzwierciedlenie w pieśni ludowej*, w: F. Czyżewski, A. Dudek-Szumigaj, M. Żygalova, red., *Gdzie bije źródło... Pieśni ludowe pogranicza Polski i Białorusi*, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin–Wisznice 2015, s. 109–117.
136. *Między przeszłością a współczesnością – ciągłość i zmiana w badaniach dialektologicznych*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego – Bulletin de la Société Polonaise de Linguistique” 2015, Fasc. LXXI, s. 279–288.
137. *Nazwa i desygnat w zmieniającej się rzeczywistości wiejskiej*, w: U. Sokólska, red., *Odkrywanie słowa – historia i współczesność*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2015, s. 551–568.
138. *Tekst i obraz w praktyce leksykograficznej (na przykładzie słowników gwarowych)*, w: S. Niebrzegowska-Bartmińska, M. Nowosad-Bakalarczyk, T. Piekot, red., *Działania na tekście. Przekład – redagowanie – ilustrowanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015, s. 227–241.
139. *Granice i pogranicza dialektologii i onomastyki*, w: P. Stalmaszczyk, I. Jaros, red., *Amor verborum nos unit. Studia poświęcone pamięci profesora Sławomira Gali*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015, s. 109–119.

140. *Dawna rzeczywistość wiejska w językowo-kulturowym obrazie współczesnej wsi*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2016, t. 63, s. 117–127.
141. *Tendencje globalizacyjne w języku i kulturze a koncepcja „małych ojczyzn”*, w: H. Kurek, M. Święcicka, M. Peplińska, red., *Globalizacja a przemiany języków słowiańskich*, seria „Bydgoskie Studia nad Pragmatyką Językową 2”, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2016, s. 89–100.
142. *Wstęp*, w: F. Czyżewski, M. Olejnik, H. Pelcowa, red., *Centrum a peryferie w opisach językoznawczych*, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2016, s. 7–8.
143. *Dawny transport miejski i wiejski we współczesnej interpretacji mieszkańców wsi*, w: M. Święcicka, M. Peplińska, red., *Miasto 6. Transport miejski w języku i kulturze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2016, s. 65–74.
144. *Język w kreowaniu tożsamości regionalnej*, w: M. Dziekanowska, M. Wójcicka, red., *Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana*, t. 9: *Tożsamości społeczno-kulturowe – kreacja i komunikacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016, s. 99–107.
145. *Regionalne słowniki gwarowe w dobie globalizacji*, w: J. Klimek-Grądzka, M. Nowak, red., *Dawne z nowym łącząc...* In memoriam Mariani Kucała, seria „Trwałość i zmienność w języku”, Wydawnictwo KUL, Lublin 2016, s. 251–259.
146. *Centra a peryferie w świetle geografii lingwistycznej (na materiale leksykalnym)*, w: F. Czyżewski, M. Olejnik, H. Pelcowa, red., *Centrum a peryferie w opisach językoznawczych*, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2016, s. 85–95.
147. *Gwara – dziedzictwo ciągle żywe czy już zapomniane?*, „Język Polski” 2016, z. XCVI, nr 3, s. 5–14.
148. (rec.) M. Karwatowska, L. Tymiakin, Światy uczniowskie. Język. Media. Komunikacja, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2014, „Poradnik Językowy” 2017, z. 2, s. 78–80.
149. *Dziedzictwo Ziemi Lubuskiej utrwalone w słowach*, w: M. Koper, red., *Ziemia Lubuska. Geografia. Historia. Język. Kultura*, Wydawnictwo Fotopia Lublin, Urząd Miejski w Lubyczu Królewskiej, Lublin–Lubycza Królewska 2017, s. 127–141.
150. *Jaskółka szczęście przynosi ... – ptaki w ludowej interpretacji świata*, w: D. Filar, P. Krzyżanowski, red., *Barwy słów. Studia lingwistyczno-kulturowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, s. 601–620.
151. *Tradycja lokalna i regionalna a globalizacja*, „Poradnik Językowy” 2017, z. 10, s. 20–29.

152. *Diachroniczny aspekt badań regionalnych*, w: M. Pastuch, M. Siuciak, red., *Historia języka w XXI wieku. Stan i perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017, s. 393–401.
153. *Międzypokoleniowy przekaz kulturowy (na materiale etnolingwistycznym i gwarowym)*, w: V. Partáš, red. *Socjokultúrne aspekty v slovanských jazykoch*, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Banská Bystrica 2017, s. 110–118.
154. *Gwara w kontakcie – gwara w konflikcie*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2017, t. 64, s. 233–245.
155. *Drzewa i krzewy w językowej interpretacji mieszkańców wsi*, w: H. Sędziak, D. Czyż, red., *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Część XXI. Językowa przeszłość i współczesność Mazowsza i Podlasia*, Wydawnictwo Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego, Łomża 2017, s. 39–54.
156. *Nazwy roślin na pograniczu językowo-kulturowym – aspekt dialektologiczny i onomastyczny*, w: M. Kojder, M. Olejnik, red., *Onomastyka na pograniczach językowo-kulturowych. Problemy metodologiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, s. 91–114.
157. *Łączy nas tradycja*, „Pismo Folkowe” 2018, nr 134/135(1–2), s. 12–13.
158. *Sakralizacja pracy i jej wytworów (na materiale gwarowym)*, w: A. Bağla-jewski, J. Bartmiński, M. Łaszkiwicz, S. Niebrzegowska-Bartmińska, red., *Praca ludzka w perspektywie interdyscyplinarnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2018, s. 309–324.
159. *Gwary Lubelszczyzny w ujęciu Władysława Kuraszkiewicza*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2018, vol. 25(45), nr 1, s. 253–262.
160. *Słownictwo regionalne – słownictwo gwarowe – słownictwo ludowe*, „Prace Językoznawcze UWM” 2018, z. XX/4, s. 197–205.
161. *Krakowska szkoła dialektologiczna a współczesne badania gwar*, w: R. Przybylska, M. Rak, A. Kwaśnicka-Janowicz, red., *Historia języka, dialektologia i onomastyka w nowych kontekstach interpretacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018, s. 193–201.
162. *Roztoczańskie słownictwo okolic Narola*, w: W. Bondyra, D. Kupisz, J. Ternes, L. Wierzbicki, red., *Studia z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2018, s. 579–593.
163. *Jakże nie kochać – poezja Jana Pocka w przestrzeni regionalnej*, „Twórczość Ludowa” 2018, nr 2, s. 5–10.
164. *Chwasty i rośliny przydrożne w językowej interpretacji mieszkańców wsi i miast regionu lubelskiego*, w: M. Święcicka, M. Peplińska-Narloch, red., *Przyroda w języku i kulturze*, cykl: *Miasto 7. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2019, s. 17–38.

165. *Ludowe nazewnictwo kulinarne w interpretacji pokoleniowej (na wybranych przykładach z Lubelszczyzny)*, „Poradnik Językowy” 2019, z. 1, s. 33–43.
166. *Dialektologia jako nauka i przedmiot dydaktyki*, w: A. Dudek-Szumigaj, red., *Język i kultura pogranicza*, Wydawnictwo Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód, Warszawa, s. 55–64; przedruk w: „Lublin. Kultura i Społeczeństwo” 2019, R. XVI, nr 4(95), s. 39–43.
167. *Zmiany językowe we współczesnej wsi (na wybranych przykładach z Lubelszczyzny)*, w: B. Grabka, R. Kucharzyk, A. Tyrpa, red., *Studia dialektologiczne V*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, Kraków 2019, s. 307–314.
168. *Pogranicza językowe i kulturowe w obliczu tendencji globalizacyjnych*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2019, t. 67, s. 263–275.
169. *Językowa przestrzeń regionalna Lubelszczyzny w latach 1918–2018*, w: J. Klimek-Grądzka, M. Nowak, red., *Dziedzictwo językowe przeszłości – w stulecie odzyskania niepodległości*, seria „Trwałość i zmienność w języku”, t. II, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2019, s. 87–100.
170. *Gwara jako wartość w przestrzeni regionalnej*, w: J. Adamowski, red., *Kultura ludowa Lubelszczyzny. Stan – Wartości – Perspektywy*, Wydawnictwo Norbertinum, Lublin 2020, s. 65–78.
171. *Burka w ludowej interpretacji. Na przykładzie wypowiedzi mieszkańców wsi regionu lubelskiego*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2020, t. 68, s. 145–155.
172. *Zabawa i praca – aspekt językowo-kulturowy (na materiale Słownika gwar Lubelszczyzny)*, w: M. Świącicka, M. Peplińska, red., *Miasto 8. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2020, s. 50–59.
173. *Słownictwo jako nośnik tożsamości i tradycji (na materiale Słownika gwar Lubelszczyzny)*, „Діалектологічні студії” 2020, № 13, Збірник пам’яті Наталі Хобзей, s. 163–176.
174. *Nazwy potraw w gwarach Lubelszczyzny (na wybranych przykładach)*, w: T. Lisowski, P. Michalska-Górecka, J. Migdał, A. Piotrowska-Wojaczyk, A. Sieradzki, red., *Verba multiplicia, veritas una*, t. 2, Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2020, s. 103–118.
175. *Słowa pogranicza (na materiale gwarowym wschodniej Lubelszczyzny)*, „TEKA Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych” 2020, t. 6, numer specjalny, s. 121–135.
176. *Językowe wyznaczniki sacrum i profanum w tradycji obrzędowej Bożego Narodzenia na Lubelszczyźnie*, w: A.B. Strawińska, red., *Ojczyzna święta mowo!... Wiąże nas twoje słowo. Polszczyzna w perspektywie diachronicznej. Studia i szkice*, „Białostockie Studia Językoznawcze” 16, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2020, s. 399–409.

177. *Dawne słowa w obliczu zmian kulturowych i przemian cywilizacyjnych współczesnej wsi lubelskiej*, w: A. Myszka, E. Oronowicz-Kida, R. Słabczyński, red., *Silva rerum. Rzecz o współczesnej i dawnej polszczyźnie*, t. II, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, s. 170–178.
178. *Grzeczność w językowej interpretacji mieszkańców wsi (na przykładzie wypowiedzi z regionu lubelskiego)*, „Prace Językoznawcze UWM” 2021, z. XXIII/2, s. 289–301.
179. *Hasło w słowniku gwarowym – problem metodologiczny współczesnej dialektologii*, „Gwary dziś” 2021, t. 14, s. 277–288.
180. *Dziedzictwo kulturowe Lubelszczyzny zamknięte w wypowiedziach gwarowych*, w: M. Rzeszutko, B. Maliszewski, red., *Teksty kultury 3. Oblicza komunikacji XXI wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2021, s. 119–135.
181. *Chleb w wypowiedziach mieszkańców wsi regionu lubelskiego*, w: J. Porayski-Pomsta, K. Sobolewska, red., *Polszczyzna jest zobowiązaniem, a dla niektórych pasją*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2021, s. 89–105.
182. *Słownictwo gwarowe jako wykładnik kultury regionu lubelskiego*, w: B. Osowski, J. Kobus, P. Michalska-Górecka, A. Piotrowska-Wojaczyk, red., *Język w regionie, region w języku 4*, Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2021, s. 269–282.
183. *Konceptualizacja uczuć w wypowiedziach najstarszych mieszkańców wsi*, w: A. Szwed-Walczak, Ł. Jędrzejski, K. Mazurek, red., *Myśl polityczna. Bibliografistyka. Komunikowanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2022, s. 611–622.
184. *Codzienne pożywienie mieszkańców dawnej lubelskiej wsi – aspekt językowy*, „Prace Filologiczne” 2022, t. LXXVII, s. 327–339.
185. *Mapa językowa / mapa semantyczna – problem dialektologiczny czy dialektologiczno-etnolingwistyczny?*, w: E. Białek, S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura, red., *Obraz świata i człowieka w kulturze ludowej i narodowej. I Międzynarodowy Kongres Etnolingwistyczny*, t. II, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2022, s. 79–96.
186. *Dziad, dziady w gwarowym widzeniu świata (na materiale Słownika gwar Lubelszczyzny)*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2022, t. 70, s. 115–130.
187. *Kultura ludowa to nasze dziedzictwo*, „Wiadomości Uniwersyteckie UMCS” 2023, nr 11/304, s. 46–48, https://www.umcs.pl/pl/aktualnosci,4622,kultura-ludowa-to-nasze-dziedzictwo,141668.chtm?fbclid=IwAR2yQZW2rRf4lRsexi3TD30Qb4T6yjm50hSROln2QrXh9mpqXFFX_lordYYo (dostęp: 23.07.2025).
188. *Demonologia i zachowania magiczne w językowo-kulturowym obrazie przestrzeni wiejskiej Lubelszczyzny*, „Poradnik Językowy – Wolumen

- okolicznościowy: Horyzont polszczyzny”, M. Piasecka, M. Wojtyńska-Nowotka, red., Warszawa 2023, s. 546–554.
189. *Obraz gwary utrwalony w słowach i ich wykładnikach kulturowych*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2023, t. 69, s. 131–143.
190. *Rośliny dziko rosnące w przestrzeni wiejskiej Roztocza Środkowego – aspekt językowo-kulturowy*, „Rocznik Tomaszowski” 2024, nr 13, s. 187–206.
191. *Miasto i wieś – różna czy wspólna przestrzeń językowa i kulturowa*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 2024, t. 72, s. 171–184.
192. *Przyjaźń – nie tylko naukowa*, w: A. Piechnik, M. Sagan-Bielawa, A. Sieradzka-Mruk, red., *Zaczął się od prostej mowy... Dar uczniów i przyjaciół Profesor Haliny Kurek z okazji Jej jubileuszu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2024, s. 242–244.
193. *Dom w świetle wartości (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, „Prace Filologiczne” 2024, t. 79, s. 299–309.
194. *Regionalne słowniki gwarowe jako forma ocalenia niematerialnego dziedzictwa kulturowego*, w: T. Jastremska, D.K. Rembiszewska (red.), *Gwary wobec wyzwań współczesności*, seria „Діалектологічні студії/Studia gwarowe”, t. 2(15), Instytut Ukrainoznawstwa im. I. Krypiakewycza NAN Ukrainy, Instytut Sławistyki PAN, Lwów–Warszawa 2024, s. 421–432.
195. *Profesor Feliks Czyżewski: uczony – przyjaciel – regionalista – społecznik*, w: A. Dudek-Szumigaj, red., *Język i kultura pogranicza*, Stowarzyszenie Współpracy Polska–Wschód, Warszawa 2024, s. 11–20 [współautorka: I. Jaros].
196. *Językowo-kulturowy obraz chwastów i ziół motywowany nazwami zwierząt (na materiale Słownika gwar Lubelszczyzny)*, w: A. Kwaśnicka-Janowicz, M. Mycawka, R. Przybylska, M. Rak, K. Stachowski, red., *Gwara i kultura w słowie zapisane. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Józefowi Kąsiowi*, „Biblioteka LingVariów”, t. 38, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2025, s. 561–579.
197. *Tradycja zamknięta w słownictwie gwarowym (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, w: J. Szadura, S. Gierczak-Miszczuk, A. Kusto, red., *Folk – folklor – folkloryzm*, seria „Etnobiblioteka”, t. 4, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2025, s. 49–60.
198. *Praca w językowo-kulturowej przestrzeni miasta i wsi (na przykładzie wypowiedzi mieszkańców regionu lubelskiego)*, w: M. Święcicka, M. Peplińska, red., *Miasto – przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, t. 10, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2025, s. 21–34.

Publikacje w druku

199. *Mapa językowa jako nośnik pamięci i tożsamości regionalnej – aspekt leksyko-graficzny i dialektologiczny*, w: B. Osowski, J. Kobus, P. Michalska-Górecka, A. Piotrowska-Wojaczek, red., *Język w regionie, region w języku 5*, Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2025.
200. *Proste nazywanie w dialogu pokoleń (na przykładzie wypowiedzi mieszkańców wsi regionu lubelskiego)*, „Prace Filologiczne” 2025.
201. *Polsko-ukraińskie związki leksykalne w zmieniającej się cywilizacyjnie i kulturowo rzeczywistości wiejskiej (na materiale gwar Lubelszczyzny)*, „Rocznik Sławistyczny” 2025, t. LXXIV.
202. *Socjolingwistyka a dialektologia – przeszłość i współczesność*, „Słowo. Studia Językoznawcze” 2025.

Artykuły popularnonaukowe, teksty okolicznościowe, wykazy bibliograficzne

1. *Gwara a język ogólnopolski*, „Głos Bychawski”, 10 czerwca 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
2. *Gwary okolic Bychawy na tle gwar Lubelszczyzny*, „Głos Bychawski”, 9 lipca 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
3. *Słownictwo ludowe regionu bychawskiego*, „Głos Bychawski”, 13 sierpnia 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
4. *Mechanizmy nazwotwórcze w gwarach*, „Głos Bychawski”, 10 września 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
5. *Przeobrażenia w mowie mieszkańców wsi na tle przemian społecznych (cz. 1)*, „Głos Bychawski”, 15 października 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
6. *Przeobrażenia w mowie mieszkańców wsi na tle przemian społecznych (cz. 2)*, „Głos Bychawski”, 14 listopada 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
7. *Przeobrażenia w mowie mieszkańców wsi na tle przemian społecznych (cz. 3)*, „Głos Bychawski”, 22 grudnia 1999, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
8. *Przeobrażenia w mowie mieszkańców wsi na tle przemian społecznych (część ostatnia)*, „Głos Bychawski”, 3 lutego 2000, „Głos regionalistów”, s. 3–4.
9. *Profesor Teresa Skubalanka – Uczona i Mistrzyni*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, wrzesień 2016, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016 [współautor: M. Wojtak].
10. *Czesław Kosyl (bibliografia prac)*, w: B. Maksymiuk-Pacek, S. Niebrzegowska-Bartmińska, red., *Bibliografia dorobku naukowego pracowników Instytutu Filologii Polskiej UMCS do roku 2013*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 281–285 [współautor: I. Domaciuk-Czarny].

11. *Teresa Skubalanka (bibliografia prac)*, w: B. Maksymiuk-Pacek, S. Niebrzegowska-Bartmińska, red., *Bibliografia dorobku naukowego pracowników Instytutu Filologii Polskiej UMCS do roku 2013*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 547–557 [współautor: I. Domaciuk-Czarny].

Teksty materiałowe

1. *Materiały gwarowe ze wsi Brzeźnica Bychawska, gmina Niedźwiada (punkt 816 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
2. *Materiały gwarowe ze wsi Skowieszyn, gmina Końskowola (punkt 818 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
3. *Materiały gwarowe ze wsi Krępiec, gmina Melgiew (punkt 823 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
4. *Materiały gwarowe ze wsi Janiszkowice, gmina Opole Lubelskie (punkt 826 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
5. *Materiały gwarowe ze wsi Osmolice, gmina Strzyżewice (punkt 827 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
6. *Materiały gwarowe ze wsi Wierzbica, gmina Urzędów (punkt 830 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
7. *Materiały gwarowe ze wsi Gościeradów, gmina Gościeradów (punkt 834 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
8. *Materiały gwarowe ze wsi Stawce, gmina Batorz (punkt 835 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.

9. *Materiały gwarowe ze wsi Hosznia Ordynacka, gmina Goraj (punkt 840 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
10. *Materiały gwarowe ze wsi Flisy, gmina Dzwola (punkt 844 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
11. *Materiały gwarowe ze wsi Smółsko, gmina Bilgoraj (punkt 849 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
12. *Materiały gwarowe ze wsi Goździec, gmina Bojanów (punkt 852 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
13. *Materiały gwarowe ze wsi Naklik, gmina Potok Górny (punkt 853 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
14. *Materiały gwarowe ze wsi Grobla, gmina Drwinia (punkt 902 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
15. *Materiały gwarowe ze wsi Stare Oleszyce, gmina Oleszyce (punkt 907 AGP)*, w: K. Dejna, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 1998.
16. *Materiały gwarowe ze wsi Chrościce, gmina Kałuszyn (punkt 579 AGP)*, w: K. Dejna, S. Gala, A. Zdaniukiewicz, F. Czyżewski, *Atlas gwar polskich*, t. II: *Mazowsze*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 2000.
17. *Materiały gwarowe ze wsi Dobrzyniec, gmina Kolbiel (punkt 583 AGP)*, w: K. Dejna, S. Gala, A. Zdaniukiewicz, F. Czyżewski, *Atlas gwar polskich*, t. II: *Mazowsze*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 2000.

WYKAZ SKRÓTÓW

SGL – PELCOWA Halina, 2012, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. I: *Rolnictwo – Narzędzia rolnicze. Prace polowe. Zbiór i obróbka zbóż*; 2014, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. II: *Rolnictwo – Transport wiejski. Rośliny okopowe i paszowe. Gleby i rodzaje pól. Uprawa lnu i konopi. Zbiór siana*; 2015, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. III: *Świat zwierząt*; 2016, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. IV: *Sad i ogród warzywny. Budownictwo i przestrzeń podwórza*; 2017, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. V: *Świat roślin*; 2019, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. VI: *Pokarmy*; 2020, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. VII: *Odzież i obuwie. Przędzenie lnu i tkanie płótna*; 2020, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. VIII: *Człowiek i rodzina. Higiena i choroby. Meble, sprzęty i prace domowe*, (współautorzy: Ilona Gumowska-Grochot, Blanka Skórska); 2021, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. IX: *Przestrzeń wsi. Ukształtowanie powierzchni. Życie społeczne i zawodowe*; 2022, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. X: *Obrzędowość i obyczajowość ludowa*; 2022, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. XI: *Meteorologia i astronomia. Czas. Kolory*; 2023, *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. XII: *Czynności – Miary – Uczucia – Cechy i właściwości – Inne. Teksty gwarowe. Indeks haseł*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

BIBLIOGRAFIA

- DEJNA Karol, 1998, *Atlas gwar polskich*, t. I: *Małopolska*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa.
- DEJNA Karol, GALA Sławomir, ZDANIUKIEWICZ Alojzy, CZYŻEWSKI Feliks, 2000, *Atlas gwar polskich*, t. II: *Mazowsze*, Wydawnictwo Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN – O”, Polska Akademia Nauk, Komitet Językoznawstwa, Warszawa.
- GŁOGER Zygmunt, 1989, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, t. I, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa.
- GÓRNY Dariusz, 2017, *Ze Szczepczyszyna w świat nauki i języka*, <https://www.szczepczyszyn.info/aktualnosci/?p=12606> (dostęp: 23.07.2025).
- MAKSYMIAK-PACEK Beata, NIEBRZEGOWSKA-BARTMIŃSKA Stanisława, red., 2014, *Bibliografia dorobku naukowego pracowników Instytutu Filologii Polskiej UMCS. Do roku 2013*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

- PELCOWA Halina, 1985, *Studia nad słownictwem gwarowym Lubelszczyzny. Część I. Słownictwo pochodzenia małopolskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- PELCOWA Halina, 1994, *Mazowizmy leksykalne w gwarach Lubelszczyzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- PELCOWA Halina, 1999, *Potoczność w Kłątwie Stanisława Wyspiańskiego*, w: J. Adamowski, S. Niebrzegowska, red., *W zwierciadle języka i kultury*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 207–221.
- PELCOWA Halina, 2001, *Interferencje leksykalne w gwarach Lubelszczyzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- PELCOWA Halina, 2011, *Tradycja utrwalona w słowach*, w: J. Adamowski, M. Wójcicka, red., *Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana*, t. 4: *Tradycja w kontekstach kulturowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 125–132.
- PELCOWA Halina, 2013, *Gwara jako nośnik lokalnego i regionalnego dziedzictwa kulturowego*, w: J. Adamowski, K. Smyk, red., *Niematerialne dziedzictwo kulturowe: źródła – wartości – ochrona*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 219–229.
- PELCOWA Halina, 2020, *Gwara jako wartość w przestrzeni regionalnej*, w: J. Adamowski, red., *Kultura ludowa Lubelszczyzny. Stan – Wartości – Perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 65–78.
- PELCOWA Halina, 2021, *Słownictwo gwarowe jako wykładnik kultury regionu lubelskiego*, w: B. Osowski, J. Kobus, P. Michalska-Górecka, A. Piotrowska-Wojaczyk, red., *Język w regionie, region w języku 4*, Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań, s. 269–282.
- PELCOWA Halina, 2023a, *Dziedzictwo leksykalne wyznacznikiem tożsamości regionu lubelskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- PELCOWA Halina, 2023b, *Obraz gwary utrwalony w słowach i ich wykładnikach kulturowych*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 71, s. 131–143.
- PORAYSKI-POMSTA Józef, SOBOLEWSKA Katarzyna, red., 2021, *Polszczyzna jest zobowiązaniem, a dla niektórych pasją. Tom prac ofiarowanych Prof. dr hab. Barbarze Falińskiej w 90. rocznicę urodzin*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa.
- SŁAWKOWA Ewa, 2003, *Być stela. Z zagadnień edukacji regionalnej na Śląsku Cieszyńskim*. Wydawnictwo Gnome, Katowice.

